

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:
Egész évre 10 ft, félévre 5 ft 50 kr., évnegyedre 3 ft, egy óra 1 ft. — Az esti kiadás külön küldéséért a vidékre: Egész évre 1 ft 50 kr., félévre 80 kr., évnegyedre 50 kr., egy óra 20 kr.

Szerkesztői szállás: belső-tordautóca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ES KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj: 61 hasábos garmond sorot 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-ször 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Domjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (Király-utca 60. sz.) Bécsben: Hasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent.

Nyitási cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetések a hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Előfizetési feltételek:

Egy évre 1871 jan.—dec. 10 ft — kr. o. é.
Félévre „ jan.—jun. 5 „ 50 „ o. é.
Évnegyedre „ jan.—mart. 3 „ „ o. é.
Két óra „ jan.—febr. 2 „ „ o. é.
Egy óra „ „ 1 „ „ o. é.
Az esti kiadás külön küldéséért a vidékre 1 ft 50 kr
Félévre „ „ „ „ „ 80 „
Évnegyed „ „ „ „ „ 40 „
Két óra „ „ „ „ „ 30 „
Egy óra „ „ „ „ „ 20 „

Pest, január 21.

*) A magyar delegáció megkezdé érdemleges tárgyalásait, ma esti ülésében a közös pénzügyminisztérium költségvetését fogadva el.

A tárgyalás folyama alatt csak ketten szólaltak fel, Zsedényi Ede, ki a pénzügyminiszter által újabban felállítani szándékolt két osztálytanácsos fizetésének megtagadását indítványozó különvéleményt adott be, mit a bizottság elvetett, — és Prileszky Tádé, ki az albizottság javaslatát pártolta, mely el is fogadtatott.

Általában egészen simán folyt le az egész, s valószínűleg holnap nem lesz valami nagy vita a tengerészeti költségvetés tárgyában.

A képviselőházban ma reggel a költségvetési vita vette kezdetét, melyben a szélső balról éles támadás indult a ministerium ellen és Simonyi Ernő a kormány iránt bizalmatlanságot nyilvánítván, a költségvetés elvetését indítványozta, hasonló értelemben szövegező Mátyás Béla, bár szelidebben. Simonynak egy néhány állítását Kerkápoli szokott erős logikájának segítségével hivatás nélkül most az egyszer csak a tényekre utalással rontotta le, melyek egész világosan czafolják Simonyt, azon közben nem mulasztá el a minister a szélső bal pénzügyért neveltségét tenni.

A deák-párt értekezlete ma este a Szászországgal kötendő vasúti szerződés kérdésével foglalkozott, melyet mint tudva van 4 osztály, köztök a III-ik is, hol Deák van, épen Deák indítványára visszautasított. Ez értekezlet abban állapodott meg, hogy a minister terjesztszen be törvényjavaslatot is a szerződés mellett.

Bécsből furesa szél fujdogál. Legújabb hírek szerint a sok csalódás után Beust gróf Ausztria mentő horgonyával Schmerlingbe készült megakadni, azt javasolva ő felségének, hogy Lajthántúli tartományai miniszterelnökévé a februári alkotmányi atyját tegye. Sokkal hitelesebb a kufő, melyből e hirt merítettük, mintsem kételkedni mernék abban, hogy e pillanatban csakugyan így áll a helyzet. Nem változik-e pár nap alatt, kérdés.

Belügyminiszter még nincs. Mint halljuk Bittó megkínáltatván, visszautasította a belügyministeri tárczát. Gorove lemondását ismét felkapta a kosza hir.

Zetelaka, (Udvarhelyszék) jan. 18. 1871.

T. szerkesztő úr: Nem akarok többnemű napikérdés tárgyalásába bocsátkozni. Azok talán már holnap többjeink által másképp fogatnak fel, másképp értelmeztenek. Oly tárgyat érintek, a mely minél mindennapiabb, annál kedvezőbb — s fontosabbnak tűnik fel. A népevelés s oktatás nagy themájáról akarok pár szót írni. Sokat küzdöttek hazánk jobbján, mióta derék cultus-és közoktatási ministerünk a „felnöttek“ oktatása tárgyában rendelkezett.

Zetelakán a küzdelem sikerre vezetett. F. hó 15. a „felnöttek oktatása“ a helyb. néptanoda termeiben megkezdett, s mint hogy minden kezdet nehézségek legyőzésével párosul, nem kicsinylendő, ha az „érett-korú“ tanoncok száma 20—25.

Oktatás tartatik 1—2—3-szor hetenként esti 5—7—8 óra között. A tanítás tárgyait képezi — a többek között — talpraesett népdalok begyakorlása is, hogy ezáltal az a fül-és éreysértő — sok helyütt a székelyföldön uralgó — éneklésnek éktelen módja legalább idővel, az ötlet meg nem illető térről, leszoritassék.

A nép, ha fölfogta e tárgy horderejét, sokban előhalad s nem kell majd kocson hordatni gyermekeiket tanodába, a mint ez a mult iskolai évben — legalább Zetelakán, — főleg az átuszhatatlan sár miatt — megtörtént. — Így is jó, a mi jó. Népünk csak idővel érik oda, a hová más nemzetek nagybábra már eljutottak; de azért Sokrates — ha öregkorban tanulta is a zenét — mindig egyik legtisztább gondolkozásu bölcsész marad.

K...i.

Városunk börtönállapotáról.

IV.

A városi börtön gyarlóságáról lévén szó, tán első helyt kell vala kiemelnem azon körülményt, hogy a szobák mindenike belől fűtetik; még pedig oly módon, hogy valamennyi kemence szája a szobákban van, és így a foglyok bármikor érintkezhetnek a tüzzel. Ezt ismét bizonyára nemcsak minden józan gondolkozó helytelennek

tartja, de ily eljárás a fennálló szabályokkal is ellenkezik. Ut van ez által nyitva arra, hogy a fegyenc bármikor felgyújthassa a fogdát. Nem egy példa fordult elő már erre is. Voltak bűnösök, kik nagy életunságból, vagy azért, hogy a zürzavart használják fel szökésre, követtek el ily merényletet. Szerencse, hogy nálunk még nem történt meg, azért őrizkednünk kell egy ily szerencsétlenségtől, mely roppant kárt okozna az állam és polgároknak.

Még számos hiánya van fogdáknak, hanem ezen alkalommal elégnék tartottam ennyit nyilvánosság elé hozni, minthogy körülbelül az eddig elmondottakat foglaltam bele azon felterjesztésembe is, melynek alapján az igazságminisztérium intézkedett.

Ezekről mondá egyik képviselő, hogy nagy itások. Szenvedélytől elragadtatva, mielőtt meggyőződött volna a tényállásról, már ki merete mondani egy tiszt testület előtt, hogy valótlan mondok. Még pedig oly következetlenséggel tette azt, mely egyetlen a maga nemében. Mert midőn nagy zónak nevezett, egyszersmind csudálkozását jelenté ki, hogy börtönünk állapotáról a képviselőtestületnek nincs tudomása. Beösmerte tehát, hogy mondanivalójának alapja nem tapasztalat, hanem más valami. Ugy hiszem, hogy a t. képviselők már akkor észrevették ezt.

Ha a t. képviselőtestületnek mostanig nem volt tudomása, hogy városunk-börtöne mily lábon áll? — annak bárki más inkább lehet oka mint a közügyész.

Tény az, hogy a közigazgatási tanács minden évben több rendbeli hivatalos szemlélt vétet fel a városi börtönről. Ilyenkor kiszáll a mérnök, az illető városi tanácsos, építész, sat. még centumpatereket is láttunk ottan; fölméri a börtönt, sajnálkoznak annak nyomorult állapotján, emberbaráti érzelmekkel telnek el ama szerencsétlenek iránt, kiket végzetők oda kárhoztatott, aztán a szemlélt teszik „ad acta“ gyűjtik azokat évről évre; eddig ki tudja hány ment „hivatalos nemoba“?

Méltán kérdehetjük hát: mi czéلبől járkálnak ama küldöttek minden évben a városi börtönbe? és ha felvették hivatalosan a szemléket, mi czéلبől nem terjesztették a börtön hiányait elő a képviselőtestület előtt? A közigazgatási tanács, mely közvetlen érintkezésben van a képviselőtestülettel a zöld-asztal körül, vehette volna magának már három évvel előbb azt a fáradságot, hogy börtönünk állapotáról néhány szót beszéljen?

De mégis a közügyész hibáztatja ama derék laikus képviselő, hogy mindazon bajokat nem juttatta a képviselőtestület tudomására!

Az a tisztelt ur pedig jól tudhatná, hogy a közügyész a közügyek igazgatójával és a törvényes zéki elnökkel közlekedik s a börtönügyben is ezekhez intézi felterjesztéseit. De arra nyílt meghagyása is van, hogy börtönügyben a törvényes zéki elnökhez és börtönreferenshez forduljan előlegesen, ha valami baj orvoslását látja szükségesnek.

En ezt is megtettem már évekket ezelőtt. Tehát az a mulasztás se terhelhet, hogy mielőtt m. kir. ügyek igazgatóságához tettem jelentést, nem fordultam a törvényes zéki fejéhez.

De mégis keresett alkalmat holmi jóindulatu laicus arra, hogy vakmerőn meglátnon.

Hanem hajlandó vagyok részben osztani azon higadgt képviselő nézetét, ki az ülés befejeztével így szólta meg a laicust: „ösméri ön a városi börtön viszonyait? ó igen, válaszolá, tudom, hogy az óvárban van.“ De hát a közügyészi instructiókat? „Azokról semmit se tudok, s nem is akarok, „nix dajcs“ hanem azért mégis, meglátja, a commissio nekem ad igazat.“ „Ha így, akkor mondhatom, hogy a tiszteletes úr bölcs ember, és betölti állását, mert mindenhez ért, még ahoz is, a mihez nem ért, így sok bakot lehet életében.“

Oly vadoskodást, melyet az én laicus képviselőm emelt ellenem, ha az privat körben történni, kedélyes mosolylyal fogadom, s nem is felelek reá, azonban így, választó polgártársaim iránti tiszteletből, az állam érdekeiből és magamért is tartoztam ennyi felvilágosítással. És, míg egyfelől kellemetlenül érintett az illetéktelen helyről jött, s nem éppen kiméletes meglátás, másfelől vigasztal szolgált az, hogy a nmelőtt m. kir. igazságügyminisztérium börtönünk ügyét illetőleg erélyes intézkedéseket tett, és hogy a szenvedélyes meglátamód, visszhang helyett, erélyes ellentmondásra talált, még pedig illetékes helyről.

Engem pedig az eféle gánccoskodók nem fognak gátolni jövőre sem abban, hogy az állam és városunk polgárai érdekében ne lépjek fel nyílt sisakkal valahányszor a közügyért tenni kell. En azt hiszem a város polgárai azért választottak meg, hogy nyílt és őszinte legyenek, nem pedig azért, hogy a megválasztás bérében némit tekintetben igaztalanságot tanúsítsak, mint azt az én laicusom kívánna.

L. Bodor László.

A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgönye.

Feladatott Pesten jan. 24. 10 óra — p. délelőtt.
Érkezett Kolozsvára jan. 24. 10 ó. 45 p. délelőtt.

Dijon-ból jan. 22. 13 órai heves harc, a poroszok az egész vonalon rendetlenül menekülnek, több ágyújuk le-szereltetett, Garibaldi üldözi.

A csatatérről.

Páris bombázása minden nap nagyobb heveséggel folytatatik. A poroszok mindig közelebb viszik útegeiket és azt hiszik, hogy golyóik a jobb parton fekvő városrészekbe is el fognak jutni s hogy szükség-telen lesz az erődotket, erőszakkal bevenni. Az erőszakos támadás, írja az „Indépendance“, a porosz királynak és katonai tanácsadóinak nem tetszik, miután ily támadás roppant veszteséggel volna összekötve. Ennélfogva a bombázással addig fognak tovább működni, míg Páris, akár az éhség, akár a pusztítások és rombolások következtében magát megadja.

Berlin, jan. 22. (Hivatalos.) Versailles jan. 21. A császár a császárnéhoz. Az ellenség tegnap délelőtt teljesen visszavonult Párisba. St. Cloud előtt még 15 tisztelet és 250 közömbert ejtettünk foglyul. St. Quentinél (az északi hadsereg) az ellenség foglyok, halottak és sebesültekben mintegy 15000 (?) embert veszített, aztán egész Valencienneg és Douai-ig vonult vissza s Cambray-t ujra megszállotta.

Versailles, jan. 21. A bombázást a legutóbbi napokban szünet nélkül folytattuk. Ma megkezdtek St. Denis ellen is a tüzelést. Az ellenségnek terve — mely szerint az elmúlt éjjel Langresből kirohanva, Chaumont táján felállított landwehrcsapatainkat tönkre tegye — nem sikerült.

Genf, jan. 22. Frigyes Károly hg. hadseregének egy része keletre csapott át, hogy Auton-on át haladva Bourbaki seregét hátulról támadja meg. A porosz hadtest elért Besancon alá. Bourbaki helyzete rendkívül válságos. (?)

Brüssel, jan. 22. A poroszok a Cambray előtti sáncok előtt állanak. Porosz bombák estek a városba. Faidherbe Douaiban van. Farre tők Lille-be érkezett.

Berlin, jan. 22. Moltke határozottan oda nyilatkozott, hogy a Páris capitulálásánál ejtendő hadifoglyok közül egyet sem kell francia területen, jelesül Strassburgban és Metzben elhelyezni, mivel a háboru, az ő eshetőségeivel együtt a főváros eleste után is folytatatni fog.

Bordeaux-ból írja a „l'Indép. belge“ levelezője e hó 12-ről: Itt lázas türelmetlenséggel várnak a párisiak kitérésére, mely nemokára meg fog történni, vagy már megis történt. Más dologra nemis gondolnak, fel s alá járnak a termekben és várják a végső válságot. Az uralkodó mozgalom nem Páris capitulációjától félelemből származik, hanem azon tervből, mely szükségképp megkívánja, hogy Chanzy és Bourbaki a párisi helyőrséggel egy időben működjenek.

Lyon-ból írják e hó 15-ről: A védelmi kormány rendeletére a rhone-i praefectus egész megyéje kocsjait requirálta. Valamennyi járművet Chalons vagy Besancon-ba fogják vinni. Bizonyos Malewski nevű tiszt, ki a „boszulók“ csapatjának parancsnoka volt és a csapat pénztárával Helvétziába szökött, fenytő törvényeszk elé idéztetett. Arnaud pere az esküdtészek elé fog vitetni. Két légió, nevezetesen a loirei és hérault-i tegnap vonult városunkon keresztül Különösen az utóbbi figyelemre méltó viselkedést tanusított. A grenoble-i közsegta-nács egyhangulag megszavazott 550 frkot I. Napoleon szobrának lefordására. Sic transit gloria mundi! Mondják, hogy Bourbaki terve szerint Garibaldi hadtestének feladata Montbeliard-t megkerülni és Belfort ostromlót hátulról meglátadni. Legújabb hírek szerint Bourbaki és Cremer meglátadák Montbeliard-t. Bourbaki hadsereg 4 hadtestre van osztva, nevezetesen: Bourbaki, Bressoles, Garibaldi és Cremer hadtestére. Sok belfort-i lakos Porrenty-ba menekült. Ők azt állítják: hogy mintegy 4—5000 lakos bástyalakokban van elhelyezve, a helyőrség 10—12,000, a németek ostromló hadserege pedig 25,000 emberből áll.

Udvarhelyszék, január 19. 1871. Tudatni kívánom e becses lap olvasóival az udvarhelyszéki Deák-párt „győzelmének biztosítása“ tekintetéből január 14-én összeült conferentia eredményét.

Az egyik aspiráns Gyárfás Domokos hazánkba a dolog egyszerűsítése és a párt győzelmének biztosabbá tétele reményében a kijelölt szavazás megkezdése előtt visszalépett. Töle már az efféle generosus eljárásokat megszaktuk.

Pap János és Török Albert hazánkiai között titkos szavazásra kerülén a dolog: ez utóbbi lett a győztes — ha jól emlékszem — 21 szavazattöbbséggel.

E sorok írja a Pap János személyében óhajtott volna a párt győzelmét biztosítva látni több tekintetéből. De miután a kölcsönös discussió és felvilágosítások útján arra a meggyőződésre jutott, hogy a Török Albert személyéhez kötve biztosabb a győzelemre való kilátás a baloldallal szemben: Török Albertre szavazott abból a politikai axiómából indulva ki, hogy a párt s illetőleg a haza ügyét mellékes érdekekért feláldozni, vagy csak kockáztatni is teljességgel nem szabad: s a baloldallal győzelmét — tudva — avagy csak negative sem akarta előmozdítani.

A mi már a conferentia többsége által előirányzott követelést Török Albert hazánkfiát illeti: hozzá e sorok írójának itt a nyilvánosság terén bizonyára igen sok választó polgártársaival egyértelműleg van egy pár őszinte szava. Az elejtett szavakból ítélve, az udvarhelyszéki r. katolikus papságnak egyik vagy másik irányadó tagja, felsőbb inspiratio folytán vagy saját szive sugallatából igen könnyen intézhetné azt a követelést Török Albert hazánkfiához, hogy ő mint katolikus ember a katolicismus érdekeit az országgyűlési illető tárgyalások alkalmával mindenekfelett szem előtt tartsa, s a szerint vesse a mérlegbe szavazatát, vagy a mint mondani szokták, a katolicismus érdekeit „ne kockáztassa.“ Mi azonban azt prédikáljuk neki — a Jézus szavai szerint — „a ház fedeléről“, a nyilvánosság terén, hogy ő legyen mindenekelőtt hazafi, szabadelvű deák-párti képviselő, a minek kijelölve van katolikusok, reformátusok és unitáriusok állal vegyosen s csak azután katolikus; és sem a leendő választóinak — hihetően — legnagyobb száma iránti téves deferentiából, sem valamely magas hivatal reményében a valódi szabadelvűség és demokratia ügyét, se egy, se más olyas kérdésben ne kockáztassa. Annyival inkább ne, mert éppen ez az egyik fő-fő indok, a miért igen sokan Pap János hazánkfiá személyével kapcsolatban óhajtották volna pártunk győzelmét.

Külföldben is az új alakot öltendő katolicismus érdekeivel — a mi felfogásunk szerint — nem jöhet ellenzésbe a haza jól felfogott érdekeivel.

Egy szabad és a szabadság által erős magyar haza éppen oly szükséges leendő jövőben a katolikus testvérek leendő önkormányzati jogának és hitök szabad vallásának gyakorolhatására nézve, mint bármelyik vallásfelekezetenek e hazában. E nélkül, mint a lengyelhoni rettenetes intő példák bizonyítják, előbb-utóbb mindnyájan, katolikusok és protestánsok átérítettünk... és lenne aztán egyformaság és varsói csendesség.

A lelkiismereti és vallási szabadság, a minden vallásfelekezetek teljes jogegyenlősége és „viszonosság“ meg a valódi polgári szabadság a történelem örök tanubizonyága szerint elválatatlan iker-testvérek. Egyik a másikkal esik avagy áll fenn.

Követelőlünk ilyen szellemben és irányban való nyilatkozatot igen sokan óhajtanánk hallani avagy olvasni mentől előbb; sőt nemcsak hogy óhajtanánk, hanem ezt igen méltán meg is várhatjuk miud az ügy érdekében, mind pedig a választók illető részének megnyugtatósáért azokkal a mende-mondákkal szembe, a melyeknek — hisszük hogy — semmi pozitív alapjuk sincs, de a melyek ilyenkor az ellenpártiak által rendezés folyamata szokatlan indittatni, és a nyilvánosság eleibe is — uti exempla docent — igen könnyen kerülhetnek.

M. G.

Népnevelés-ügy.

II.

Alsó-Fejérmegye, január elején, 1871.

A gyulafehérvári s a másodtanfelügyelő közvetlen ügyelete alatt volt tanfolyamot a bejegyzett 50 tanító közül 49 látogatta végig (kettő más törvényhatóságból) és pedig 8 kitűnő, 15 dicséretes és 26 elég szorgalom-és eredménnyel. Nemzetiség szerint 7 magyar, (6 római catholicus, 1 reform.) 40 román (25 görög cath., 15 görög-keleti) és 2 német, (ágostai vall.) Tanhelyiséget a helybeli görög-keleti egyház, gyakorló iskolát az izraelita hitközség sziveskedett egész készséggel adni.

E tanfolyam megbizott tanárai: Munteanu György, balásfalvi képezési tanár, mint vezető is egyszersmind a Lakatos József, gergyó-szentmiklósi rom. cath. tanító, nagy buzgalommal és szeretettel végezték nehéz teendőiket; névszorit Munteanu úr a nagy részben csekély képzettséggel bírt román tanítványait egyszerű, természetes és mindent érzékelhető modorban meglepő eredménnyel vezette be a gyakorlati tanítás és iskolai rendtartás nem könnyű mesterességébe.

Iskolatanácsunk örömmel győződött meg főtanfelügyelő úr előterjesztéséből, hogy a kérelmezés folytán kegyesen engedélyezett három pótanfolyamból létrejöhettik nagy-enyedi és gyulafehérvári az illető tanárok és résztvevő tanítók ernyedetlen szorgalmas buzgósága által mindon méltányos várakozásnak megfelelt s velünk együtt a résztvevő tanítókat mélyen tisztelt culturminiszterünk iránt hálára kötelezte el.

Főtanfelügyelőnk további előterjesztéséből örömmel értesültünk arról is, hogy minister úr ő nagyméltósága kegyes volt szegényebb népiskoláink felszerelésére vallás- és nemzetiügyi különbség nélkül nagyrészt taneszközöket adományozni. A nagy-enyedi, gyulafehérvári, sőt a létre nem jöhetett abrudbányai ideiglenes képezdei tanfolyamok gazdag felszerelését az azon városok több iskolái taneszközeinek kiegészítésére osztotta ki, tekintettel kiválóan azokra, melyek tanhelyiséggel vagy gyakorló iskolával járultak a nemes cselekvés. Ezeket kívül alsó-fehérmegyei tankerületünk népiskolái kapnak 37 földgömböt, Magyarország 63 fali és 25 kézi abroszát, Európa 63 fali térképét, 16 fali olvasó-táblát, 44 terményrajzi ábra-gyűjteményt, 3 természetrajzi táblázatot, 61 számoló-gépet és 3 természetrajzi készülék-gyűjteményt.

Örömmel tudatja tanfelügyelőnk azt is, hogy az alsó-fejér- külterületi egyesített és nagy kiterjedésű (122 ööl mértföld, a városokkal együtt 326,000 lakossal bíró) tankerületek részére mindkét megyei iskolatanácsunk által Nagy-Enyed városába, mint az e tekintetben is legkedvezőbb körülményekkel bíró központra felállítani kérelmezett állami tanítóképezdét cultúrminister úr ő nagyméltósága kegyeskedett kielégítésre, de szükségesnek látja, hogy a város és megye is járuljon segélyezéssel a célra. Városunk ez idő szerint nagyszerű példány-kisdedővődája, megyénk pedig kórháza építkezésével levén elfoglalva, fájdalom, áldozatra most éppen nem igen számíthatunk, — mind a mellett iskolatanácsunk a kielégítésre helyezett tanítóképezde ügyének előkészítésére egy bizottságot küldött ki az első tanfelügyelő elnöke alatt dr. Donogány Jakab, Ince János és Medgyes Bálint személyében.

Ezután több ministeri leirat fölött folyt a tanácskozás; többek közt az iskolatanácsok napidija és úti-költségei tárgyában. Bizottság lón kiküldve, mely javaslatot készítsen, miként lehetne az 500 frtra szállított évi általánból a távolról jövő tanácsosok úti-költségeit is némileg fedezni. A bizottság nem véve tekintetbe a napidijt és úti-költségeket, legigazságosabbnak vélte bizonyos általányt venni fel egy-egy gyűlésre a távol-ság szerint. Így egy gyűlésre jutna helylakóknak 2 frt., 1—4 mértföldre lakóknak 4 frt., 4—9 mértföldre lakóknak 5 frt., a 9 mértföldön felül lakóknak 8 frt. Ezen felül az egyes gyűléseken meg nem jelent tagok illetékének $\frac{2}{3}$ -da a jelenlevők közt arányosan ki lenne osztandó, $\frac{1}{3}$ -da pedig tanács-költségekre és nevelési célra fordítandó. Iskolatanácsunk e javaslatot határozottan is emelte.

Tanácskozásunk tárgya volt még a „felnöttek oktatása” ügyében kiadott ministeri humanus rendelet, melynek foganatosítására mind az egyházi, mind a politikai és községi hatóságok fel vannak szólítva; iskolatanácsunk tagjai is erélyes támogatással lesznek a nemes ügy körül. — A tanköteles gyermekek pártorkodása ellen kiadott üdvös ministeri rendelet, fájdalom, még nem levén kellő erélyvel végrehajtva, iskolatanácsunk ismételve kezéreszi az ügyben a megyei tisztéséget. Kapcsolatban ezzel az iránt is megtalálja tisztességünket, hogy a törvény értelmében szigorúan szorítsa rá a községi elöljáróságokat a tanköteles gyermekek pontos iskoláztatására, a hanyag szülők megbüntetésére s tétlenül jelentést a t. szolgabíró urakkal afelől is, mikor kezdtek meg az új tanévi tanítás járásuk községeiben, hol vannak oly iskolák, melyek nem fogadják be a tanköteles gyermekeket, és a hol még iskola nem volna vagy a hol a törvény értelmében községi iskolát kell állítani, segédkezzen a tanfelügyelőségnek a jövedelem források felkutatására és számbavevésre s általában a dolog gyors megindítása körül.

Mellőzve egyéb kisebb érdekű tárgyakat, megemlítem azon egyhangulag elfogadott indítványát a főtanfelügyelő urnak, mely szerint megyénk némely rendkívül szegény vidékén államköltségen kellene egy pár elemi népiskolát állítani, mely a törvényhozás és Cultúrminister ur nemes intenciója szellemében mintaképe lenne egy községi iskolának, melyben színről-színre lehessen a szegény sokféle zaklatott népket meggyőződést szerezni arról, hogy egy ilyen humanus intézet egy állampolgár vallását vagy nemzetiségét sem fenyegeti vagy éppen veszélyezteti; miként azt nagyhangú autonomicus phrasiskokban úton-útfélen hirdeti a régi slendrián mellett kardoskodó, de azért felekezeti iskolája érdekében is semmit sem lendítő ázsiai közöny és inertia. . . . Ez ügyben véleményadásra bizottság lón kiküldve, a főbbi államképezdei bizottsági tagok mellé még Gréger Jakab és Slafkovics Jakabot nevezvén ki.

Utóljára még előterjeszti főtanfelügyelőnk azt is, hogy minő lépések történtek a Gyula-Fehérvár sz. kir. városába tervezett polgároskola és Alvincz város

által lelkesen felkarolt felsőbb népiskola érdekében — mely utóbbival gyümölcs- és szőlőtermesztési s vinceszékeképezi tanfolyam is lenne kapcsolva. Amott a városi képviselet a munkálatok előkészítésére bizottságot küldött ki, mely még feladatát nem oldotta meg. A gyűlésben jelen volt polgármester ur megígérte az ügy siettetését. Alvinczen iskolaszék alakult, mely nagy buzgósággal apostolkodik, gyűjt, kéreget e nemes ügy érdekében. Egy iskolatanácsai tag.

Tordamegyéről. Főbírói jelentés.

3-or. Közlekedési ügyünk az év végével következő eredményt mutat fel, megyénk alsókerületében:

a.) A Torda-Offenbánya-Lupsai 6 és $\frac{1}{2}$ mértföld hosszúságú útvonal, ez évben egész hosszában megkavicsoltatott és megrongált vízparti oldalfalai kijavítottak, melyek az Aranyos-vize által folytonosan ostromoltatva, folytonos felügyeletet és javítást igényelnek; az Aranyos-folyó erősebb támadási pontjai megerősítésére 4 csonka gát állítottak, melyekhez hasonlókat, tekintettel az Aranyos-rakonczátlán természetére, még több ponton is szükségeltetnek. Daczára a legrosszabb időjárásnak, a folytonosan magas vízállás és nagymérvű kifolyásnak, a közlekedés fenn nem akadott, habár egyes nehéz pontjai még vagnak, mint például Ujfalu átellenében, melyet teljesen csak illő mélységű kőágyra fektetett kőfallal és földlevágással lehet az örökös omlástól megvédeni.

A Podszági hid elkészült és a forgalomnak már october havában átadott, a Járavizi roskadó hid kijavított, s tartósan megerősített, az ugyanott lévő malomárki hid helyett pedig egy kemény köhid lett építve, a Vártalvi malomárki kisebb köhid is, még ez év folytán át fog a forgalomnak adni, és a nagyhidon fevülő Aranyos-parti erődítések a jövő 1874-ik év tavaszán bevégeztenek.

b.) A Borév-Alsójára-Kisbánya-Szentlászlói útvonal Borévtől Járáig egészben megkavicsoltatott, oldalfal-romlásai kijavítottak; az út Járától Kis-Bányáig 3000 ööl hosszúságban tovább folytatott, melynek földmunkája egészen és alapkavicsolása legnagyobb részben készen van; a Rigó pataka egy állandó nagy köhiddel látott el, s a mellett, hogy még több apró hid szükségeltetik, a közlekedés Kis-Bányáig nyitva áll.

c.) A Torda-Hesdátvölgy-Szentlászlói útvonal Torda város határszélétől a Muntya tetőig felülegesen kijavított, és a szükségesé vált víz-átereszéssel meg e től folytán el fog látni; a Muntya tetejétől Magyar-Peterden át Pusztá-Szent-Királyig, a földmunka teljesen bevégezett, Pusztá-Szent-Királytól a szilvási fogadóig a mult 1869-ik évben tett némileg hiányos földmunka kijavított, s alapjában megkavicsoltatott, valamint az ez évi új földmunka legnagyobb részben kavicsolás alatt áll.

Az egész két mértföldet tevő vonal a legszükségesebb 18 kisebb és 4 nagy hiddal látott el, melyek két legnagyobbikánál kömunkája készen van, de a faanyagot a Hesdát-völgyi birtokosok, Báro Bornemissza János, Báro Vesselényi Farkas és a Hesdát közbirtokosok ingyen ugyan, de későre adván, az most áll faragás alatt, s csak pár hónap alatt fog a forgalomnak teljesen átadhatni. (Folyt. köv.)

XXXIII-ik közlemény.

Az erdélyi muzeumegylet pénztárába — 1870 augusztus 21-ktől mint utóbbi közleményem napjától — mai napig, az az: 1870 december utolsó napjáig befolyt pénzekről és pénzértékekről u. m.:

- A Részvényt fizettek meg pedig.
1. Az 1864—69-re: (keltős részvénybe) Ugron János évi 10 ftrtal.
  2. Az 1866—69-re: Vincze Ferenc és a néhai Ujfalu Sándor nevére, a hagyatéki gondnokok évi 5 ftrtal.
  3. Az 1867-ik évre: Kerekes Sándor évi 5 ftrtal.
  4. Az 1868—69-re: dr. Bereczky Károly, gróf Kornis Miklós, Végh Sámuel, Halmágyi Sándor évi 5—5 ftrtal.
  5. Az 1868—69—70-re: Varga Dániel és Herman Otto évi 5—5 ftrtal.
  6. 1869-iki évre: Hegyessy József, Török István, Ladányi Sándor és Szakács Mózes évi 5—5 ftrtal.
  7. Az 1869—70-iki évre: id. gróf Bethlen János és Varga Lajos mind ketten, a 10 éves szak utolsó- és az új 5 éves szak első évére: évi 5—5 ftrtal.
  8. Az 1870-iki évére: mint az új 5 éves szak első évére, Svaiczter Sándor, Tóth Lőrincz és Szabó Károly (muz. könyvtárnok,) évi 5—5 ftrtal.
- B. Magán kötvénybeni alapítványi tőke után kamatot fizettek:

- a. Torma Zsófia: 500 frt. után 1869—70-re 50 ftrtal.
- b. Berde Áron: 100 frt. után 1869—70-re 10 ftrtal.
- c. Simó Károlyné: 210 frt. után 1870-re 12 fr 60 kr.
- d. Földváry József: 100 frt. után 1869—70-re 10 ftrtal.
- e. Gróf Bethlen Sándor: 1000 frt. után 1870-re 52 frt. 50 kr.
- f. Csernovics Julia: 50 frt. után 1868—69—70-re.

C. Alapítványi tőkét fizettek bé:

1. Simó Károlyné: 210 ftrtal, s kötvény kiadott.
2. Csernovics Julia: 50 ftrtal úrbéri kötvényvel.
3. Torma Zsófia: 500 ftrtal úrbéri kötvényvel.
4. Stähling Bihari Rózsa: 50 ftrtal úrb. kötvényvel.

D. Részlet fizetés mellett tett ajánlat szerint, néhai gróf Lázár Móricz nevére, befizette: gróf Lázár Miklós ur ő nagysága — a kamatokkal együtt, még fizetetlen volt: 840 ftrtal.

Mai napig tett befizetések, hirlapilag nyilvánosan közöltettek. — S minthogy, a mult 10 éves szakról, többben vannak, kik tartozásaitak bé nem fizették, — tisztelettel kérem az illetőket, hátralékaikat befizetésére, ellenesben, az igazgató választmányt azon ténnyel kényszerítendik, — melyre, az, miaddig lépni vonakodott. Kolozsvárt december 31-én 1870-ben.

Bányai Vitalis, muz. pénztárnok.

UJDONSÁGOK.

→ **A városi törvényszékhez** kinevezendő két pótbíró és segédre vonatkozólag több polgártól újlag interpellációk küldettek be szerkesztőségünkhez, melyek részint a kiküldött bizottság, részint a v. képviselő-testület van érintve. Miután a képviselőtestület kimondá határozatilag, hogy ha szükségessé látja, ezen hivatalnokok fizetését megszavazza, reméljük, hogy a bizottság teendőit mielőbb végezni fogja, s a fontos közérdekű kérdések megoldása nem halasztatik sokáig.

→ **Közelebről** nálunk is színe kerül Sardou „Fernand” című hatóságos, 5 felvonásos drámája. Ezen kívül még a következő újdonságok várnak szerepre: „Rabló” Offenbach kitűnő operettje; „Tulipán”, „Római fuvala” operettek, „Huszonyolozadik szám” énekes színmű, „Rabló menyasszonya” színmű. „Fernando” előlegesen is ösmertetni fogjuk.

→ **A mult esütörtökön** lefolyt jótékonycselekvés négytől álarozs vigalom jövedelme 507 ft. 30 kr. volt.

→ **Hűség eb.** Tegnapelőtt este egy monostori földész a közel erdőre ment, hogy galyt szedjen. Kutyája is követte. A földész késő estig várta felesége és gyermeke, de hiában; már keresésére akartak indulni. Másnapra hajnalban észrevették, hogy a kutya vakarja a pítvar ajtaját és sajátóságos, szokatlan hangon vonit. Örömmel ment ki az asszony, azt hívén, férje is hazaérkezett, de csalatkozott. Az eb folyvást vonított, néhány lépést ment az erdő felé, s megint vissza. Szomorun, nyughatatlanul ugrált az asszony körül, elannyira, hogy az egyszerű pórnő is észrevette, hogy férjének valami baja történt az erdőbe s az eb a hirmondó. Felöltözött s az erdő felé indult. Az eb mindenütt elől ment. Csakhamar rá is akadt férjére, ki egy fatövében félig megfagyva fektett. A pálinka kábita el, azonban sikerült visszaadni az életnek.

→ **A „Zsidó hölgy”** előadása, melyben Weiszbach k. a. Recha szerepét fogja énekelni, közbefjött akadályok miatt a jövő keddre halasztott.

→ **Városunk** maholnap egy intézettel gazdagabb lesz. Mint értesültünk, egy társaság alakult, mely Bécs, Pest, s más nagy városok mintájára, az „Entreprise des pompes funébrés” című és ezélu intézményt hozzánk is behozni kívánja. Tekintve azon kellemetlenségeket s indokolatlan költségeket, melyek egy temetéssel együtt járnak, egy oly intézet létrehozása, mely egy temetési pompa teljes szervezését, tarifa mellett elvállalja, csak kívánatos lehet, s miután városunk nem elég nagy arra, hogy a befektetett tőkét és felszerelvényét nagyban kamatozza, a merész vállalkozóknak szerenését kell kívánnunk.

→ **Felszólítás.***) A zene-conservatoriumba f. h. 22-én belépett hangszerész működő tagok, ugyszintén mindazon zenegyakorló urak, kik a zene-conservatoriumba mint működő tagok be kívánják lépni, tisztelettel felkérhetek, hogy a f. év január 27-én d. u. 6 órákor hangszereikkel együtt, sziveskedjenek a zene-conservatorium helyiségébe megjelenni. Kérjük ezuttal tudomásul venni, hogy a zene-conservatorium összevont gyakorlati ezentül minden előleges tudósítás nélkül, hetenként

*) Örömmel jutott tudomásunkra, hogy az újonnan szervezendő zene-conservatoriumba lépések tétettek a Bethoven innépely mielőbbi megtarthatására és már eddigelé 45 működő tag jelentkezett Szerk.

egyszer minden péntek napon 6 órákor fognak megtartani. A zene-conservatorium választmány.

→ **A londoni conferentia** a külügyministeriumi palota ugynevezett „kis termében” tartja üléseit. Ez nem oly pompás, mint a szomszédóságában levő „nagyterem”, de elég szépen van berendezve. Középen kerek asztal az elmaradhatlan zöld posztóval behuzva. Az asztalon 6 nagy ezüst gyertyatartó van, körötte pedig nyolc vörös börrrel bevont karszék. Ezek egyike a titkáro s többi a hatalmak képviselői számára van felállítva. Most azonban csak hét van elfoglalva, miután a francia képviselő még üresen áll.

→ **A bécsi dunacsatorna-hidon** áthaladó funak a szél fejről leütven sapkáját, azt a hid alatti jégre sodorta. — Ezt látván egy másik alig 16 éves fiu, 20 krnyi jutalom biztosítással mellett, a sapkának felhozatalára késznek ajánlkozott. — Alig hogy a kért összeg neki megígértetett, azonnal a hid alá futott s egyik jégtábláról a másikra ugrándozva a csatorna közepéig, vagy is azon pontig, melyen a sapka fektett, szerencsésen meg is érkezett, s már csak egy lépésnyi távolságra volt céljától, midőn a lány idő következtében csak gyengén egymáshoz ragadt jé, lábai alatt beszakadt, és ő egész nyakig vízbe zuhant. — Az életveszélyben forgó fiu még birt annyira lélekjelenettel, hogy az egyik jégtáblára kapaszkodva, torka szakadtából segítségért kiáltott. Erre csakhamar egy a hido, mint a parton nagy néptömeg gyűl össze, és a borzasztó jelenetet részvetellel nézte. A merész fiu élete csak egy hajszálon függött; mert minden perczen attól lehetett tartani, hogy azon jégdarab, a melyre felkapaszkodott, vele együtt elmerül. Több férfi a tömegből tehát a hid alá megy és egylélekkel a fiu életének megmentésére fogott oly formán, hogy egy hosszú poznaft feljé nyújtott, melyet miután megmarkolt volna, sikerült őt annak segélyével biztonságba helyezni. Hogy mennyire vakmerő lehetett a megmentett fiu, leginkább bizonyítja azon tette, hogy még a vízből lett kiemeltetése után is egész erejének megfeszítésével nyult a sapka után s miután annak birtokába jutott volna, azt saját maga fejére kalapja helyébe föltéve tulajdonosának visszahozta. — Mindezeknek megtörténte után — az egészen ázított, s majdnem megfagyott fiu, miután a kikötött bérét átvette volna, lakására kísértetett.

Nemzeti színház. Szerdán, januárius hó 25-én „Lammermoori Lucia.” Opera 3 felvonásban.

Közgazdaság.

Házi kezelés vagy bérbeadás tanácsosabb-e a Rikán belől?

V.
Mintha hallanám az ellenvetéseket. — Én is elő tudom teremteni azt a jövedelmet, mit egy tudatlan bérlő elé tud.

Ebben igaza lehet, ha tudatlan bérlőt feltételez, de családok ha fáradhatatlan tapasztalt bérlőről van szó. A bérlőnek ha testi, lelki erőivel gazdasága után nem lát — becüsülete, jövője s talán biztosítékul lekötött keves vagyona kockázra van kitéve, már ez az egy ok elégséges, hogy szemesebb legyen a tulajdonosnál.

De menjünk tovább. — A bérlő maga tisztartó; a bérlő fia vagy részes társul fölveit rokon számtartó és ispán.

A bérlőné gazdaszony, leánya gazdasszonyi segéd. Ellenőr nam kell.

Ezek mind a bérlő javára esnek. Menjünk még tovább.

A bérlő ruhazajta életmodja egyszerű.

Hidegbe, melegbe egész család gazdaságban forog mezei munkásoknál folyvást jelen van, azokat okosan intézett nogatással munkára serkenti. — Iseri a népet s ezekkel bánni tudást.

A fennakadások kikerülésére inkább eltalálja az útakat és módokat. — Fáradságos munkához szokván nem irtodzik a zordon időktől, sőt sokszor egészségét is kockáztatja.

Jelen van marhák etetésénél, itatásánál. — Éjjelenként a kényelmes kártyázás és theázis helyett nem remélt látogatásokat tesz, istállókban csürös- és szénás kertekben.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.
Jan. 23-ról: 5% Metalliques 58.40. 5% Nemzeti kölcsön 67.50. 1860-diki államkölcsön 95.—. Bank-részvény 726. Hitelrészvények 251.90. London 124. 20. Ezüst 122. Cs. kir. arany 5.86. Napoleondor 9. 95.

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 77.75. Temesi 76.50. Erdélyi 74.80. Horv.-Slavon 83.—.

Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

Hivatalos.

Sz. 23—1871 elnö. (31) 3—3
Hirdetmény.

Nemes Tordamegye állandó képviselő bizottsáma közgyűlése határidejűl jövő február hó 8-ának d. e. 11 óráját tüzet ki, helyéül nemes Torda városát, melynek egyik főbb tárgya lenend, a főméltóság magyar királyi igazságügyi ministeriumnak a törvényszék, és egyes bíróságok elhelyezését tárgyazó és a hatóságok kihallgatások végett, a királyi biztos ő nagyméltósága útján között leirata, mely közgyűlésben mind azon bizottmányi tagokat, a kik jelenben a megye területén kívül laknak résztvenni ezenel felkértenek.

Tordán január 18-án 1871.

Br. Kemény György, főispán.

Nem hivatalos.

(3) A fogak tisztítására

ugyan ajánlható Dr. Popp J. G. lakik Bécsben, Stadt, Bognergasse N. 2. ANATHEIN SZ. J. VIZ E. felül mul ez minden más szert, mert nem tartalmaz az egészségnök általános nedveket, megakadályozza a fogak megluzulást s nem túr rajtuk borkó-lerakodást, megov a fogfájdalmaktól és szájszájtyól, s e bajokat, (ha már jelenkezzenek) rövid idő alatt enyhíti, eltávolítja. Egy palack ára: 1 frt. 40 kr. o. é. Kaphatók valótól minőségben: Kaphatók: Kolozsvárt Wolff J. dr. Hirtz Gy., Engel J. és Binder gyógyszerészek és Karvázy J. Tordán; Wolff gyógyszer. Deáns. Kancsán; Sós utca 12. Békéscsaba; Dömmer Sámuel és Roth gyógyszer. Déván; Bónnati és Gergety és Leungy gyógyszer. Medgyesen; Kolbert gyógyszer. Enyeden; Oberth J. gyógyszer. Szeged; M. Várbolyi; Fogarasy B. Szászváron; Leonhardt. Sz. — Zilgenben; Krugot és Wächner Zilgenben; Weisz gyógyszer. Szilagy-Somlyón; R. Wersa Ign. Szamosújváron; Pincinárdi és fia gyógyszer. Békéscsaba; Benczúr gyógyszer. B. Hunyadon; Holczler gyógyszer. Teklben; Wagner gyógyszer. K. Fehérváron; C. Zangert gyógyszer. Balázsfalván; C. Schönlender gyógyszer. Borsányményen; Lányi J. gyógyszer. Nag.-Bányán; Papp gyógyszer. Nagy-Károlyban; Jettinek gyógyszer. Szanyér-Váralján; Geber gyógyszer. Szabolcsban; Sitt Mih. Müller gyógyszer. Zótker. Szebenben; Brassóban; Fábik gyógyszer. Jekeliner gyógyszer. Szegedben; F. Feuchter J. R. Mészároshegyen. Beszterczen; Dietrich és Feichter, Torgovits Ed. Nussbeck. Tescatoris G. M. Gy. — Miklóson; Miklósi M. Sz. — Újváralján; Beczái Ernő; Temmer E. Brassóban; V. Müller gyógyszer. urak —

15—20
(25) **Tilos betegségeket és tehetetlenséget** (célgyengült férfierő) gyógyít gyökérensen ényes és tartós siker biztosítása mellett **H A N D E R M Ö B** orvos- és sebésztudor, szülész- és szemész. **Rendel naponta délelőtt 11 órától 1-ig és délután 3 órától 5-ig.** Lakik Pesten Lipót-város, nádorutca 13 sz. 1-ső emelet 14 sz. Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.